

Opnieuw hekelt de auteur de wijze waarop het toepassingsbeid van deze bepalingen systematisch door de rechtspraak werd uitgebreid waardoor de intenties van de wetgever grotendeels genegeerd werden.

Conclusie

De auteur toont aan dat de begrippen *ontucht* en *prostitutie* oorspronkelijk door elkaar gebruikt werden en dus synoniemen waren. Wat strafbaar gesteld werd, was de handel, het proxenetisme, het voordeel halen uit, het exploiteren van andermans ontucht. Het commercieel oogmerk, het reduceren van mensen tot koopwaar stond centraal.

Dat beide begrippen als synoniem gebruikt worden, blijkt ook uit het feit dat in de recentere internationale conventies het woord *ontucht* systematisch door het woord *prostitutie* vervangen wordt, met als enige bedoeling het moderniseren en uniformiseren van het taalgebruik.

De jurisprudentiële interpretatie van het begrip *ontucht* staat in schril contrast met de oorspronkelijke juridische betekenis ervan. Elke vorm van seksueel gedrag dat de rechter niet zint, wordt als ontucht gekwalificeerd. Daarbij komt dat de wet zeer selectief wordt toegepast – afhankelijk van de morele appreciatie door de gerechtelijke autoriteiten – wat onvermijdelijk leidt tot willekeur. In een democratische rechtsstaat, gestoeld op pluralisme en tolerantie, dienen recht en moraal strikt gescheiden gehouden te worden.

G. Smaers
assistent U.I.A.

Eser, H. en Huber, B., (Ed.) Strafrechtsentwicklung in Europa, Landesberichte 1982/1984 über Gesetzgebung, Rechtsprechung und Literatur, Freiburg, Max Planck Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, 1985, 917 p., 28 DM)

Dit werk, geschreven door medewerkers van de Forschungsgruppe Strafrecht van het Max Planck Institut für ausländisches und internationales Strafrecht te Freiburg, biedt een overzicht van de ontwikkelingen in het strafrecht gedurende de periode 1982-1984. Volgens het woord vooraf van Prof. A. Eser wil men hiermee verschillende doelgroepen informeren. In de eerste plaats richt het boek zich tot de wetgever, die zich bij een voorgenomen wetswijziging door de rechtsvergelijking zou kunnen laten inspireren; daarnaast ook tot de rechtspractici, magistraat of advocaat, die in het boek een vlugge toegang tot het vreemd recht zouden kunnen vinden en tenslotte zou dit werk ook de wetenschappelijk geïnteresseerden op de hoogte kunnen stellen van ontwikkelingen in het buitenlandse strafrecht.

Het werk bestaat uit zestien 'Landesberichte', die alle volgens eenzelfde schema ingedeeld zijn. Eerst wordt telkens de wetgeving besproken voor zover er zich in het besproken land in de betreffende periode bijzondere wijzigingen hebben voorgedaan. Dit wordt dan ook weer onderverdeeld, o.m. in wijzigingen

in het Strafwetboek, in de bijzondere wetgeving (Nebenstrafrecht), in het Strafprocesrecht, in het Strafvuiveringsrecht enz.

In een tweede onderdeel worden dan telkens, volgens eenzelfde indeling als bij de wetwijzigingen, de wijzigingsvoorstellen aan de hand van de parlementaire voorbereiding besproken. Dit deel is in de meeste bijdragen vrij kort uitgevallen, zodat het wellicht wenselijk was geweest om dit samen met de wetwijzigingen te bespreken.

In een derde deel wordt volgens eenzelfde stramien de rechtspraak in elk betrokken land besproken en in een laatste deel de literatuur.

De volgende landen komen aan bod: Denemarken (Klages), Duitse Bondsrepubliek (Gropp), DDR (Lammich), Frankrijk (Spaniol), Griekenland (Evangelou), Verenigd Koninkrijk (Huber en Hohlfeld), Ierland (Hohlfeld), Italië (Bosch), Nederland (Scholten), Oostenrijk (Dearing), Polen (Weigend), Portugal (Hünerfeld), Zweden (Cornils), Zwitserland (Heine), Spanje (Madlener, Petzold en Reeg) en Turkije (Tellenbach).

Mede gezien het onderscheiden belang van de besproken landen, verschilt de omvang van de bijdragen aanzienlijk. Zo worden landen als Griekenland, Ierland en Turkije op nauwelijks 20 pagina's besproken, terwijl Frankrijk, Groot-Brittannië en Zwitserland meer uitgebreid aan bod komen. De meest omvangrijke bijdrage is van de hand van Dr. Walter Gropp en is gewijd aan de Duitse Bondsrepubliek zelf (p. 27-219). Het verschillend gewicht van de besproken landen hangt wellicht ook samen met het taalprobleem en de toegankelijkheid van het bronnenmateriaal. Ook inhoudelijk verschillen de bijdragen soms. B.v. voor Italië (Bosch) worden er enkele hervormingsvoorstellen besproken, evenwel zonder enige verwijzing en bij de bespreking van de DDR (Lammich) ontbreekt een bespreking van de hervormingsvoorstellen volledig. Voor de Bondsrepubliek ziet men daarentegen in de reeds vermelde bijdrage van Gropp een grondige bespreking van alle voorstellen die in de besproken periode werden ingediend.

Het besproken boek biedt meer dan alleen bibliografisch overzicht van ontwikkelingen in wetgeving, rechtspraak en literatuur in de betreffende landen. Nieuwe wetgeving wordt meestal grondig besproken en de relevantie ervan voor het betrokken land wordt toegelicht (zie b.v. de bespreking door Spaniol van de aangebrachte wijzigingen aan de Franse wet 'Securité et Liberté', p. 260-262). Een selectie van de rechtspraak uit de besproken periode wordt kort samengevat evenals de literatuur. Desbetreffend geeft men wederom per onderwerp een geselecteerd overzicht, eerst van de literatuur in boekvorm (handboeken, monografieën e.d.) en vervolgens van de tijdschriftartikelen. Hier wordt meestal volstaan met een vermelding van de auteur, titel van de bijdrage en vindplaats en wordt in één of twee zinnen de inhoud weergegeven. De overzichten streven geen volledigheid na; vooral de vermelding van rechtspraak en rechtsleer is een selectie die beïnvloed zal zijn door de persoonlijke interesse van de auteur.

Mede door deze — noodzakelijke — selectie en door de wisselende kwaliteit van de bijdragen over de verschillende landen, lijkt een samenvattend overzicht zeer moeilijk te maken. Nochtans is Dr. Barbara Huber, samensteller van het werk, er goed in geslaagd om onder de titel 'Beobachtungen zur Strafrechtsent-

wicklung in Europa zwischen 1982 und 1984' (p. 853-903) de belangrijkste ontwikkelingen van het strafrecht in de verschillende Europese landen samen te vatten. Huber zelf merkt terecht op dat het wegens de beperkte opzet (de besproken periode omvat slechts enkele jaren) onmogelijk is om op basis van de bijdragen belangrijke crimineel-politieke conclusies te trekken (p. 855). Nochtans laat ook deze vorm van rechtsvergelijking met beperkte ambities toe bepaalde tendensen in het strafrecht in Europa te onderkennen. Zo valt o.m. een versterkte wetgevende activiteit op het gebied van het milieustrafrecht en het economisch strafrecht op (p. 871-873) en ook lijkt de dienstverlening als alternatief voor de vrijheidsstraf in verschillende Europese landen ingang te vinden.

Deze voorbeelden tonen de grote waarde van dit werk aan. Door een goede indeling die in elke bijdrage gevolgd wordt, is de lezer zeer vlug geïnformeerd over recente ontwikkelingen in wetgeving, rechtspraak en rechtsleer in het land van zijn keuze. Door de gelijke structuur van alle bijdragen kan men ook over één onderwerp (b.v. computercriminaliteit) in enkele ogenblikken de stand van zaken in zestien verschillende Europese landen vernemen. Vooral voor diegene die wegens de taalbarrière meestal geen contact zal hebben met het Poolse, Spaanse, Griekse of Turkse strafrecht, zal dit boek zeer welkom zijn. Wel dient er op gewezen te worden dat o.i. dit werk meer interesse zal wekken bij de wetenschappelijk geïnteresseerde, dan bij de practicus. Deze zal vaak niet gediend zijn met een overzicht van de ontwikkeling in het strafrecht over een relatief korte periode, hetgeen op zichzelf vanzelfsprekend geen volledig overzicht van alle problemen in het besproken land kan zijn.

Strafrechtsentwicklung in Europa getuigt van Duitse degelijkheid. Het kan een hele prestatie genoemd worden dat medewerkers van één instituut in staat blijken een grondig overzicht te geven van de ontwikkeling in het strafrecht in de belangrijkste Europese landen. De prijs van 28 DM kan voor dit omvangrijke werk ook nauwelijks een beletsel zijn. Men kan slechts hopen dat — zoals Prof. Eser in zijn woord vooraf belooft — dit initiatief zal worden voortgezet en dat in een volgend deel ook de ontwikkelingen in het Belgisch strafrecht besproken zullen worden.

Michael Faure